

постигна нещо`. Изразът не носи интерпретативни остатъци, насочващи към библейския текст или към църковно-ритуалната практика въпреки употребеното библейско понятие. В устната разговорна реч стандартизирането на израза напълно е прекъснато връзката между значението на компонентите от съдържанието на цялото, като понятието *душа* е десемантизирано. Това устойчиво словосъчетание е в активен процес на архаизация, поради което се употребява много рядко в съвременната разговорна реч, и то от възрастни хора, живеещи на село. Фразеологизмът е целенасочено конструиран и е възникнал под влияние на често срещаните в народните песни песни изрази *слагам си (сложи си) мъка на душата; мъка ми (му, ѝ) е на душата*, но с обрнат образ (*сложва душа на мъка*), чиято интерпретация е `обричам се на страдание, само и само да успя в начинанието си`.

В заключение можем да посочим следното:

1. Една част от фразеологизмите, отразяващи мита за блаженството и мъката на душата, са възникнали под влияние на религиозната книжнина. Повечето са се стандартизирали от свободно словосъчетание в процеса на речевата практика във всекидневното общуване или са конструирани под въздействието на фолклорните ни традиции.

2. Семантичните трансформации в понятието *душа*, а оттам и в общото съдържание на фразеологизма, са продикувани от преместване на интерпретативната верига от духовния континуум в континуума на практическата дейност. Най-често съществителното *душа* обозначава значенията *сърце* и *човек*. Между прекия денотат и косвените денотати на съществителното обаче се е съхранила аналогията, която позволява да се възстановят интерпретативните връзки с библейската култура.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Киров Д., Свиленов, Д. Коруджиев. Християнска етика. Учебно помагало за 9. – 12. клас / Одобрено от МОН. – София, 2003. – С. 56; 2. Коев Т., Бакалов Г. Въведение в християнството. – София, 1992. – С. 63; 3. Коев Т., Киров Д. Кратка богословска енциклопедия. – София, 1993. – С. 86; 4. Солодухо Э. М. Вопросы сопоставительного изучения заимствованной фразеологии. – Казань, 1977. – С. 80; 5. Фреге Г. Смысл и денотат // Семиотика и информатика. –1977. – № 8. – С. 185.

Федонюк В.Є. (Київ, Україна)

Російсько-чеські мовні контакти кінця ХХ – початку ХХІ ст.

У статті досліджується вплив російської мови на розвиток лексичного складу чеської мови. Виділяється кілька періодів в активізації цього явища, з'ясовуються її причини та наслідки. Особлива увага звернута на специфіку входження русизмів до чеського лексикону в кінці ХХ - напочатку ХХІ ст.

Ключові слова: русизм, запозичення, реархаїзація, конотація.

В статье исследуется влияние русского языка на развитие лексического состава

чеського языка. Выделяются несколько периодов в активизации этого явления, выясняются ее причины и следствия. Особое внимание обращено на специфику вхождения руссизмов в чешских лексикон в конце XX – начале XXI ст.

Ключевые слова: руссизм, заимствование, реархаизация, коннотация.

The article investigates the influence of the Russian language upon development lexical composition of the Czech language at the close of the XX century – the early of the XXI century.

Key words: loan words from Russian language, rearchaism, connotation.

Розвиток словникового складу слов'янських мов протягом їх історичного розвитку здійснювався як за рахунок власних резервів, так і за рахунок елементів інших європейських мов, через їх запозичення. В різні періоди інтенсивність цього процесу була неоднаковою і визначалась потребою в нових номінаціях, ступенем розвинутої мовних контактів, соціальними та іншими факторами. Повною мірою все це стосується й чеської мови [1, 305-307].

В окремі періоди свого історичного розвитку чеська мова зазнавала помітного впливу російської мови. Активізація процесу збагачення чеського словникового фонду за рахунок цієї спорідненої мови завжди була зв'язана з суспільним підйомом Чехії, коли в наслідок інтенсивного розвитку економіки, науки та культури суспільство починало виявляти підвищені вимоги і до мови.

1. Таким часом зміцнення зв'язків з російською для чеської мови став кінець ХУШ-початок ХІХ ст., коли формувався словниковий склад та встановлювалися єдині граматичні норми цієї західнослов'янської мови. Найбільш яскравою ознакою розвитку чеської мови в перші десятиліття ХІХ ст. стало бурхливе творення нових слів, серед яких переважали назви абстрактних понять та поетизми. Цей процес проходив під значним впливом контактів з російською мовою. Починаючи з доби чеського національного відродження, у зв'язку з поширенням популярної ідеї слов'янської взаємності в мову чехів почали активно входити русизми. Запозичення російськомовних елементів було викликано тоді відразу кількома обставинами. Впливовістю Росії, яка на той час була єдиною незалежною державою слов'ян на європейському просторі. Прагненням прогресивних діячів Чехії демократизувати чеську мову шляхом заміни греко-латинських та особливо німецьких слів лексемами слов'янського походження. І певною мірою своєрідним прагматичним романтизмом, який дозволив чеським будителям вловити тенденцію в розвитку європейської цивілізації і спертися в мовному будівництві на близькоспоріднену мову. Дуже точно сприйняття тодішньої ситуації чеськими патріотами передають, на нашу думку, наступні слова Йозефа Юнгмана, автора найбільшої лексикографічної праці епохи чеського національного відродження: „Росіяни рухаються вперед справді богатирськими кроками, недалекої той час, коли Європа вивчатиме російську мову, як зараз англійську та інші”. Як бачимо, частково цей прогноз справдився. Зміна в орієнтації у слов'янському світі зі схід на захід Європи з

відомих нам обставин відбулась лише в кінці ХХ ст., коли розпалась співдружність країн соціалістичного табору, після оксамитової та ін. революцій. Про те, чи вплинула ця обставина на сучасну чеську мову, яким чином і в якій мірі, а також з якими наслідками для неї, поговоримо трохи далі.

А зараз знову повернемося до російськомовних запозичень в чеській мові початку ХІХ ст., оскільки без цього картина її розвитку буде неповною. Саме в цей, визначальний для історії Чехії час, з російської мови до словникового складу чеської увійшло чимало слів, зокрема: *bodrý, bohatýr, blahý, dolina, obzor, jařmo, jeseň, luh, něžný, rov, vojín, vkus, vzduch, vid, vesna, úroveň, průmysl, záduřčívý, zeleň, žír, řum, trud* тощо [2].

Наводячи в даному разі приклади, я свідомо уникаю називати ці слова русизмами, оскільки через посередництво російської мови в ХІХ ст. до чеської увійшла й низка елементів з інших східнослов'янських мов. Це питання між тим (на скільки мені відомо) в славістиці досі ніколи докладно не вивчалось. Деякою мірою воно досліджене хіба що щодо лексем російської мови. В той же час в лексикографічних працях, які укладались в середині ХХ ст., зокрема і в Чехії, запозичення зі східнослов'янських мов з ідеологічних причин позначались як за походженням російські, що не дозволяє скласти об'єктивне уявлення про роль кожної з східнослов'янських мов в збагаченні лексичного складу чеської мови в згаданий період. Отже, як бачимо, тут для славістів ще багато роботи.

Повертаючись до обраної нами теми й характеризуючи обставини, за яких відбувалось збагачення чеської мови лексикою з російської, варто відзначити, що цей процес не носив стихійного, неконтрольного характеру. Елементи російської мови представники чеської інтелігенції вживали свідомо, прагнучи у такий спосіб поживити збагачення рідної мови новою лексикою. В оригінальних творах чеських письменників та в перекладах з російської літератури цього періоду з'явилось тоді чимало суспільно-політичної лексики: *bojar, car, činovník, děkabrista, gosudar, mužik, mužička, národník, národnictvo, ochranka, pogrom, pom.měřčik, sovětník, ukaz*. Цікаво, що деякі з них, як не дивно, збереглись в ній досі. Природна, виражена „ощадливість” носіїв чеської мови, яку, очевидно, справедливо вважають ментальною ознакою цього народу, виявила й тут – у мові, досить повно і виразно, через тенденцію – залучати в рідну мову чужі елементи лише з крайньої потреби, а вже залучивши їх до неї, раціонально використовувати.

2. Наступним історичним етапом, пов'язаним із помітним впливом на словниковий склад чеської мови російської, стали пореволюційні роки, тобто початок ХХ ст. Тоді, однак, запозичувались здебільшого так зв. сов'єтизми - слова на позначення понять, створених за радянської влади - *bolševik, kolchoz, komsomolec, sovět, stachanovec, leninismus, pěřiletka, úderník, chozrasčot* та ін. Як вважають чеські дослідники [3, 80], таких запозичень до закінчення другої світової війни було в словниковому складі їх мови відносно небагато, причому більшість з них не виходила за межі публіцистики. Перелік таких запозичень, на

нашу думку, однак, мав би бути значно більшим, ніж прийнято думати. Проте, оскільки традиційно словникова фіксація функціонуючих в мові елементів відбувається завжди із значним запізненням в часі, зараз точно визначити момент входження в чеське мовлення багатьох з цих слів є вже доволі проблематично. Чимало з них прижилися і завдяки цьому потрапили в подальшому в словники, а частина навіть збагатилась новими значеннями, завдяки чому залишила помітний слід в чеському лексиконі. Про це піде мова далі.

3. Кількість лексем, запозичених чеською з російської мови, особливо збільшилась після закінчення другої світової війни. В залежності від їх характеру, вони можуть бути поділені на дві великі групи.

1) Це т.зв. власне запозичення, тобто слова на позначення явищ і понять, притаманних російській дійсності, які вже почали поширюватися і на території Чехії. На відміну від давніших російськомовних запозичень (скажімо, початку XIX ст.), ці елементи (середини XX ст.) не підміняли собою запозичення з інших мов, а ставали номінаціями для понять, які раніш в чеській культурі не існували. Саме в повоєнні роки, на думку дослідників, до лексичного складу чеської мови потрапили лексеми *bezpartijní, pohraničník, požárník, prověrka*. Очевидно, тоді ж через публіцистику і художню літературу в її словник потрапили й слова з інших лексико-семантичних груп, зокрема пов'язані: а) з партійною діяльністю: *jačejká, partijník, revkom*; б) з подіями революції, громадянської війни: *bělokozák, bud'ovonovec, kolčakovec, kontra, nepman*; в) з новими формами організації господарства: *artěl, komuna, subotnik* та багато інших. Значна частина цих слів згодом відійшла поступово до історизмів, як це відбулося, врешті решт, і в самій російській мові.

2) Це й семантичні неологізми, тобто слова, які вже існували в мові-реципієнта, але під впливом російської дістали нове значення. До таких належать *bleskovka* „стінгазета- молнія”, *brigáda* „колектив працівників”, „суботник”, *družba* синонімічне чеському „ршбтелствн”, *pionýr* „член дитячої організації” та ін.

Тоді ж в чеську за посередництва російської мови увійшли й окремі інтернаціоналізми – *antifašista, elektrofikace, rádiofikace, instruktáž, hybridizace, kinofikace, kosmonaut*.

З російської мови було чеською кальковано й такі вирази як *hrdina práce, lidová demokracie, socialistické soutěžení, kosmická lod', nadstavba, nástěnné noviny, stranickost, kádrovák, mistr sportu, výbor pro tělesnou výchovu a sport, palác kultury, park kultury a oddechu*.

4. Новий етап, пов'язаний з поповненням лексикону чеської мови за рахунок російськомовних запозичень, розпочався в роки перебудови (кінець XX – початок XXI ст.ст.). Збагачення чеського лексикону елементами російської мови відбувалось тоді й продовжує відбуватись зараз вже в нових і дуже специфічних умовах – за активного тотального впливу американського варіанту англійської мови, викликаного загальносвітовою тенденцією до глобалізації європейського простору. Під

дією цієї тенденції до лексичного складу чеської мови (як і до лексичних складів інших слов'янських і неслов'янських європейських мов) масово та агресивно почали входити англіцизми, вступаючи в конкуренцію з питомою лексикою. Приплив американізмів до чеської мови виявився таким могутнім, що викликав у лінгвістів великі побоювання щодо майбутніх негативних наслідків для неї, зокрема вбачення порушення гармонійності її системи. Про це нині пишуть мало не в кожній праці з богемістики.

Прагнучи з'ясувати, якою мірою збагачення чеського лексикону здійснюється зараз за рахунок російської та чи існують підстави для вище згаданих песимістичних прогнозів лексикологів, я й звернулась до сучасних чеських словників, які (на мою думку) досить правдиво відтворюють нинішній стан цієї мови. Слід сказати, що спробувати визначити ступінь сучасного впливу англіцизмів на європейські мови на прикладі чеської видалось мені доречним з кількох причин. Через існування тривалої і сильної традиції в чеській мові до збагачування за рахунок російськомовних елементів, яка послабилась під тиском нової політичної реальності, викликавши поряд з негативним ставленням до понять радянської дійсності й мовний негативізм. А також через, те одночасно й в ті ж роки так само з ідеологічних причин посилювався на чеську мову вплив англійської.

Ознайомлення з чеськими словниками нової доби, такими як: „Co v slovníčích najdeme” (підготовлений Зденкою Соховою та Белою Поштолковою, 1994 р.), „Nová slova v češtině. Slovník neologizmů” (вийшов двома виданнями – 1998 і 2004 р.) показало, що й за нинішніх обставин російська мова залишилась вагомим джерелом поповнення чеського лексикону. В той же час відбулися деякі зміни у використанні російських запозичень, на яких зупинимось далі.

Так, в ці роки чеська мова продовжує збагачуватись за рахунок запозичення російських новотворень (лексем на позначення нових понять та явищ), проте так само активно одночасно використовує з цією метою й старі російські слова, запозичені нею в попередні періоди свого розвитку. До першої групи відносяться такі лексеми як: *glasnost*, *perestrojka* (зі створеною на її основі калькою *přestavba*) та кількома похідними утвореннями *perestrojkový*, *perestrojkově*, які почали використовуватися носіями чеської мови в значенні „зміни в економіці та суспільстві, пов'язані з демократизацією”. Поряд з цими з позитивною конотацією одиницями, в чеській мові одночасно з'явилися й інші: *gulag* „радянський контраційний табір” і *gulagový* „маючий відношення до радянського контраційного табору”, *kágebák* „працівник радянської служби безпеки” і *kágebacký* „пов'язаний з КГБ”, *samizdat* „тайне друкування та поширення рукописів, заборонених офіційною владою” тощо, які поповнили групу слів з негативною оцінкою на позначення явищ, характерних для тоталітарної держави. Потрапивши спочатку на шпальти газет та в публіцистику, ці лексеми знайшли своє відображення і в чеських словниках кінця ХХ- початку ХХІ ст.ст. Внесення цих, з огляду на сферу їх переважного функціонування, розмовних слів до лексикографічних видань, що, очевидно,

раніш було б просто неможливо з огляду на ідеологічні умови, деякою мірою, звичайно, порушувало пуристичні традиції чеської культури. Проте саме це дозволило їх укладачам не тільки накопичити великий масив неологізмів, утворених в чеській мові шляхом запозичення, але й відтворити (через максимальну фіксацію новотворів та нових значень у старих слів) основні тенденції, притаманні розвиткові сучасної чеської мови. Матеріали цих словників частково розвіяли й деякі, створені мовознавцями міфи, зокрема про тотальну, небориму силу англійської мови, хоча одночасно й підтвердили помітне збільшення її впливу сьогодні.

Матеріали використаних нами словників неологізмів переконують, що збагачення чеської мови за рахунок російської не припинялось і за несприятливих для останньої умов. Причому підвищена інтенсивність перебігу суспільних процесів та активний розвиток інформаційних технологій, характерні для останніх років, не лише полегшували і прискорювали входження елементів мови-донора до словника мови-реципієнта, але й пришвидчували протилежний процес – просування запозичень на периферію та їх архаїзацію. Саме тому не всі російські лексеми, запозичені в часи перебудови (як і позначувані ними явища), витримали перевірку часом. З'явившись в мовленні чеських громадян за часів М.Горбачова, окремі з них невдовзі (після його відходу з політичної сцени) перетворились на історизми, а деякі взагалі щезли. Відгуком на наступні - після Горбачова - зміни в російському суспільстві стало входження до лексичного складу чеської мови цілої низки слів, пов'язаних з іменем нового лідера – Сльцина: *jelcinizace* „зміни чогось в дусі авторитарної політики“, *jelcinismus / jelcinismus* „авторитарна влада“, *jelcinokracie* „авторитарне керування державою“, *jelcinomanie* „надмірна віра в авторитарну політику та в його особистість лідера“, які, очевидно, як і аналогічні утворення від імен різних – чеських, російських тощо діячів цієї доби скоро перейдуть в розряд історизмів.

Під впливом російського словосполучення доби перебудови *новый русский* з'явилися в чеській мові лексема *novoruský* із значенням „лідризм періоду після перебудови“ та словосполучення *noví Rusové*, яке використовується в значенні „представники найбільш багаті верстви російського суспільства, що сформувалась в Росії в 90-х роках ХХ-го ст. одночасно із пограбуванням іншої частини суспільства“. Тоді ж було запозичено чеською мовою і пристосовано до її норм російську лексему *приватизация*, пор. чеськ. *prichvatizace*, що вживається в значенні „неправомірна, незаконна приватизація“. Свідченням інтересу чеського суспільства до російської внутрішньої політики та подій на території Росії стало входження до лексичного складу цієї західнослов'янської мови прикметника *protičečenský* із значенням „направлений проти чеченців, протичеченський“ і прислівника *protičečensky* - „проти чеченців“.

При ознайомленні з матеріалами нових чеських словників впадає в око і нечисленність в останні роки неідеологічних російськомовних запозичень.

Нами, зокрема, на більш ніж на 1500 стор. зустрілась лише одна така лексема - *tolstolobik* зі значенням „риба з родини карпових, яка ввозилась з колишнього СРСР з метою використання для очищення водоймищ”.

Як зазначалось вище, поряд з постійним збагаченням неологізмами в чеській мові одночасно відбувається й процес семантичного розвитку колишніх російських запозичень, внаслідок чого останні дістають нові й іноді, невідомі мові-донору значення. Дуже часто вони дістають експресивний відтінок.

В цьому сенсі, на наш погляд, досить цікавою є історія розвитку семантики слова *bolševik* та похідних від нього. Як свідчать матеріали чеських словників, зокрема SSJČ 1958-1960 pp., первісним значенням цієї лексеми, з яким вона увійшла відразу після російської революції до словникового складу чеської мови, було „прихильник більшовизму”. Поступово слово набуло іншого, ширшого значення „член комуністичної партії”, причому почало використовуватись як номінація для представника даного політичного руху незалежно від місця його знаходження – в Чехословацькій буржуазній республіці чи Радянському Союзі. Пізніше в такому ж значенні (член комуністичної партії, комуніст”), воно уживалося і в роки існування соціалістичної Чехословаччини. Цікаво, що, навіть зберігаючи протягом тривалого часу своє лексичне значення, це слово постійно, під впливом політичної ситуації в країні змінювало конотацію. В буржуазному чехословацькому середовищі лексема *bolševik* мала виразно негативний відтінок, який пізніше – після 1948 р. у нього щез, а далі, вже після руйнування в Чехії соціалізму знову поновився [4, 85]. Саме як наслідок наступної „переоцінки цінностей” на межі XX-XXI ст. у лексеми *bolševik* виникли нові значення - „комуністична влада, режим” та „державна бюрократія за комуністичної влади”, а також з’явилося декілька похідних від неї утворень - *bolševíada* „період влади комуністичної партії”, *starobolševik* „затятий комуніст, який не зрікається ідей та надбань колишнього режиму”, *starobolševický* „маючий відношення до колишнього комуністичного режиму”, *rebolševizace* „повторне зайняття комуністами високих державних посад”, *rebolševizovat* „здійснювати повернення колишніх комуністів до влади” , *polobolševik* „людина, яка зберегла застарілі, типові для періоду соціалізму погляди, спосіб світосприйняття, поведінку”, *polobolševický* „напівкомуністичний, тобто із залишки звичного для комуністичної доби мислення тощо”, *debolševizace* „позбавлення комуністичного впливу”, *debolševizátor* „той, хто позбавляє від впливу комуністів”, *debolševizovat* „позбавити від впливу комуністів” *čechobolševický*. Як видно з наведених прикладів, всі похідні від лексеми *bolševik* в сучасній чеській мові відштовхуються від негативної оцінки поняття „комуніст” і закріплюють в своїх значеннях цю негативну конотацію.

Певної семантичної трансформації зазнало й слово *komsomolec*, яке у складі словосполучення *tržní komšomolec*, дослівно „ринковий комсомалець” дістало

значення „людина, яка некритично, навіть з деякою мірою фанатизму вірить в принципи ринкової економіки”. Як бачимо, нове значення, в якому воно використовується в даному разі, виникло не на базі того значення, в якому існує в мові-донора. Входячи (разом з лексемами *kuninismus*, *socialismus*, *soudruh* тощо) до низки ідеологізмів радянського періоду, *komsomolec* в період руйнування в Чехії соціалістичної економіки почало сприйматися носіями чеської мови вже переважно не в своєму прямому значенні („представник прогресивного молодіжного політичного союзу”), а в новому – експресивному. Це вторинне значення відбило зміну, яка відбулася в суспільному ставленні до всього, пов’язаного з колишньою ідеологією – на протилежне (з позитивного на негативне). Таким чином, втрата актуальності первинного значення у лексемі *komsomolec* й уможливила утворення нового словосполучення з його використанням в оцінному значенні. Цікавим є розвиток значення і в російського запозичення *prověrka*, яке увійшовши до чеської в 50-ті роки ХХ ст. в значенні „кадрова чистка”, нині актуалізувалося як номінація для перевірки у зв’язку з процедурою прийняття Чехії в НАТО, яка також включає перевірку кадрів на предмет допущення їх до таємниць [5, 49].

Подібних реархаїзаційних змін зазнали й інші, поширені в дореволюційні часи російські лексеми, які, перейшовши до розряду застарілих в рідній мові, були використані як будівельний матеріал носіями чеської мови для створення назв новим поняттям. Це стосується, наприклад лексеми *ochranka*, яку в сучасній чеській мові почали нині вживати в кількох нових значеннях:

1., група охоронців, що здійснюють охорону визначних осіб і представників влади”

2. „охоронці в банках, на підприємствах” та похідного від нього *ochrankář* „охоронець представника влади, президента”, „охоронець на підприємстві”.

Як не дивно, новітніх семантичних трансформацій (реархаїзації) зазнають в чеській мові зараз також навіть історизми, запозичені нею ще на початку ХІХ ст. В якості такого прикладу можна навести отримання значення „пристрій, що позбавляє повітря шкідливих речовин при пранні речей в пральній машині” іменником *vzduch*, запозиченим, згідно даним SESJČ, саме з російської мови [6, 473].

Аналіз чеських запозичень з російської та європейських мов як в кінці ХХ – на початку ХХІ ст., так і попередні періоди розвитку цієї мови показує, що активним джерелом для збагачення інших мов стає лише та мова, яка здатна запропонувати назви для нових об’єктів дійсності, створених її народом. В силу історичних обставин такою мовою відповідно стає мова народу з випереджувачим економічним і культурним розвитком. В той же час за відповідних умов в ролі такого мовного донора може виступити кожна мова.

Оскільки лексикон кожної мови містить слова на позначення нових понять, то саме за запозиченнями з її лексичного складу іншими мовами можна оцінити й цивілізаційну розвинутість та досягнення її носіїв.

В сучасному світі з об’єктивних причин нині таку активну роль виконує

англійська мова. Для зменшення її негативного впливу в даному разі є недостатнім лише критикувати наслідки глобалізації. Бажано активно впливати на цей процес. Одним із способів такого захисту мови, підказує нам історія розвитку чеської мови, де в подібному випадку було активізовано механізм збагачення за рахунок близькоспорідненої російської мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Широкова А.Г., Васильева В.Ф., Едличка А. Чешский язык. – М., 1990. – С.305-307;
2. Лилич Г.А. Роль русского языка в развитии словарного состава чешского литературного языка. – Л., 1982;
3. Dokulil M. Ruský vklad do pokladnice slovanských jazyků v období výstavby socialismu // Slovanský přehled. – 1956. – N. 3. – S. 80;
4. Улько О.А. Російські лексичні запозичення один із засобів збагачення суспільно-політичної лексики чеської мови після 1917 р. // Збірник робіт аспірантів філологічного та історичного факультетів. – Львів, 1963. – С. 85;
5. Лилич Г.А. Русизмы в чешском литературном языке вчера и сегодня // Современные языковые процессы. – СПб., 2003. – С. 46-55;
6. Holub J., Lyer S. Stručný etymologický slovník jazyka českého. – Praha, 1978.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ:

SSJČ	Slovník spisovného jazyka českého
SESJČ	Stručný etymologický slovník jazyka českého.

Фойту П. (Оломоуц, Чехія)

Про поняття синонімів у фразеологізмах

Стаття присвячена висвітленню синонімічних відносин у складі фразеологізмів на матеріалі української, чеської і словацької фразеології.

Ключові слова: фразеологізм, синонімія, семантичний компонент.

Статья посвящена освещению синонимических отношений в составе фразеологизмов на материале украинской чешской и словацкой фразеологии.

Ключевые слова: фразеологизм, синонимия, семантический компонент.

The article is dedicated to synonymical relationships in phraseology on the material of the Ukrainian Czech and Slovak phraseology.

Key words: phraseologism, synonymy, semantical component.

Мета нашої статті - показати основні засоби **функціонування** синонімічних відносин у складі фразеологізмів. У своїй праці "Введение в языкознание" Л. А. Булаховський, розглядаючи синоніми, доказував існування таких одиниць на прикладі фразеологізму *переливать из пустого в порожное* [2, 40].

Вихідне положення для нашої праці-признання фразеологізмів варіантними мовними одиницями [6, 26]. Синонімічне відношення фразеологізмів у нашій праці будемо розглядати не тільки на матеріалі літературної фразеології, але також на матеріалі мов шкільних колективів та фразеологізмів, які нам у таких колективах вдалося записати. Причиною такого вибору є певні властивості